

*Видано з благословення
Святійшого Патріарха Київського
і всієї Руси-України
ФЛАРЕТА*

З НАГОДИ 400-ЛІТНЬОГО ЮВІЛЕЮ
ВІД ЧАСУ ЗАСНУВАННЯ
КИЇВСЬКИХ ДУХОВНИХ ШКІЛ
(1615 – 2015)

Kyiv Orthodox Theological Academy
Ukrainian Orthodox Church
Kyiv Patriarchate

Institute of the Ukrainian Language
National Academy of Sciences of
Ukraine

**Myronchuk
Oleksandr Yakovych**

**DICTIONARY OF ABBREVIATIONS
OF RANKS OF HOLINESS
IN THE UKRAINIAN LANGUAGE**

Kyiv
Publishing Department
of the Ukrainian Orthodox Church
Kyiv Patriarchate
2013

Київська православна
богословська академія
Української Православної Церкви
Київського Патріархату

Інститут української мови
Національної академії наук
України

**Мирончук
Олександр Якович**

СЛОВНИК СКОРОЧЕНЬ НАЗВ ЧИНІВ СВЯТОСТІ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Київ
Видавничий відділ
Української Православної Церкви
Київського Патріархату
2013

УДК 811.161.2'373.2:27-36
ББК 81.2 Укр-4:86.372
М – 64

Рекомендували до друку:

вчена рада Інституту української мови НАН України
(протокол № 9 від 23 грудня 2013 року)

вчена рада Київської православної богословської академії
УПЦ Київського Патріархату
(протокол № 2 від 29 жовтня 2013 року)

редакційний комітет Видавничого відділу УПЦ Київського Патріархату
(протокол № 27 від 20 грудня 2013 року)

Укладач – *Мирончук Олександр Якович*, кандидат богословських наук, доцент, завідувач кафедри філології та секретар ученої ради Київської православної богословської академії УПЦ Київського Патріархату.

Науковий редактор – *Єрмоленко Світлана Яківна*, доктор філологічних наук, професор, член-кореспондент НАН України, завідувач відділу стилістики та культури мови Інституту української мови НАН України.

Рецензенти:

митрополит Переяслав-Хмельницький і Білоцерківський Епіфаній (Думенко), доктор богословських наук, професор, Патріарший намісник, ректор Київської православної богословської академії УПЦ Київського Патріархату;

Німчук Василь Васильович, доктор філологічних наук, професор, член-кореспондент НАН України, завідувач відділу історії української мови Інституту української мови НАН України;

Вокальчук Галина Миколаївна, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української мови ім. проф. К. Ф. Шульжука Рівненського державного гуманітарного університету;

Гнатюк Ірина Святославівна, кандидат філологічних наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу лексикології та лексикографії Інституту української мови НАН України.

М – 64 Мирончук О. Я.

Словник скорочень назв чинів святості в українській мові / Київська православна богословська академія УПЦ Київського Патріархату ; Інститут української мови НАН України ; уклад.: Мирончук Олександр Якович ; [наук. ред.: Єрмоленко Світлана Яківна]. – К. : Видавничий відділ УПЦ Київського Патріархату, 2013. – 108, [4] с.

УДК 811.161.2'373.2:27-36
ББК 81.2 Укр-4:86.372

ISBN 978-966-2779-11-0

© О. Я. Мирончук, 2013.

ПЕРЕДМОВА

Назви чинів святості (далі – НЧС) – одна із семантичних груп лексики або тематичних груп термінів, що входить до складу і є частиною великої розгалуженої терміносистеми релігійного стилю української мови.

НЧС – це категорії, за якими розрізняються святі при їх канонізації та при шануванні залежно від виду їхньої діяльності (християнського подвигу) та церковного чи суспільного стану під час земного життя. Кожен зі святих належить до того чи того чину святості, і, відповідно, їхні назви доволі часто вживаються в релігійному середовищі, а це, у свою чергу, є однією з причин того, що на письмі вони передаються скорочено. Традиція скорочувати НЧС відома ще в церковнослов'янській мові.

Пропонований Словник містить близько 70 загальноприйнятих, усталених і традиційних для релігійного стилю сучасної української мови скорочень назв чинів святості, які переважно відображають сучасний стан розвитку та кількісний склад тематичної групи термінів «чин святості».

Ця праця – перша в українській лексикографії спроба зібрати й упорядкувати найуживаніші й найпоширеніші приклади скороченого написання НЧС.

Джерельна база Словника – місяцеслови, вміщені у церковних щорічних календарях, матеріали здебільшого як релігійних, так і меншою мірою нерелігійних текстів, що функціонують у паперових та електронних версіях (на сайтах в мережі Інтернет), у яких фіксуємо приклади скорочень НЧС, характерні для текстів релігійного стилю української мови, зокрема богослужбового, науково-богословського, проповідницького та публіцистичного підстилю.

ДЖЕРЕЛА

- Агнець, 2013 Православний духовний центр «Агнець» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.agnec.in.ua>
- Бугаєва, 2009 *Бугаєва І. В.* Словарь ударений религиозной лексики. Словарь сокращений религиозной лексики : Русский язык. Православие / И. В. Бугаева. – М. : [Кругъ], 2009. – 223, [1] с.
- ГЛ, 2013 Град Лева : офіційний веб-сайт Львівсько-Сокальської єпархії УПЦ Київського Патріархату [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gradleva.com>

- ДСТУ, 1998 Державний стандарт України (ДСТУ 3582-97) «Інформація та документація. Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила». – К. : Держстандарт України, 1998. – 59 с.
- ІР УГКЦ, 2013 Інформаційний ресурс Української Греко-Католицької Церкви [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://news.ugcc.org.ua>
- Календар, 2010 2010. Православний церковний календар. – [К.] : Видання Київської Патріархії, [2009]. – 152 с.
- Календар, 2012а 2012. Православний церковний календар. – [К.] : Видання Київської Патріархії, 2012. – 152 с.
- Календар, 2012б «Благослови вінець літа благоді Твоєї, Господи» : [календар] 2012. – [К.] : [б. в.],

- [2011]. – 32 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.clement.kiev.ua>
- Календар, 2012в Православний церковний календар на 2012 р. [Електронний ресурс]. – С. 76 – 213. // Сайт УПЦ в Канаді. – Режим доступу: <http://www.uocc.ca/pdf/documents/UkrainianCalendar.pdf>.
- Календар, 2013 2013. Православний церковний календар. – [К.] : Видання Київської Патріархії, 2013. – 216 с.
- Календар, 2014а 2014. Православний церковний календар. – [К.] : Видавничий відділ УПЦ Київського Патріархату, 2013. – 215, [1] с.
- Календар, 2014б Православний церковний календар. 2014. – К. : Українська Православна Церква ; Київська Митрополія, 2013. – 183, [17] с.

арх. –

- 1) архáнгел, -а,
- 2) архістратіг, -а,
ім., ч., одн.

Собор **арх.** Гавриїла (08. 04, н. ст.)
[ІР УГКЦ, 2013];

Чудо **арх.** Михайїла (19. 09, н. ст.)
[ІР УГКЦ, 2013];

11 жовтня 1998 р[оку]. одержав
указ на служіння в церкві Св.
арх. Михайїла с[ела]. Попельни-
ки Снятинського деканату
[ПП, 2013];

15 вересня 2013 року із Черні-
гівської єпархії з благословення
архієпископа Чернігівського і Ні-
жинського Євстратія на Черка-
щину, в храм Св. **арх.** Михайїла,
с[ела]. Зоряне Христинівського
благочиння, прибула велика свя-
тиня – ікона святого преподоб-
ного Меркурія Бригинського із
часточкою його мощей
[Сайт УПЦ КП, 2013];

24 листопада 2013 року, у 22-гу неділю після П'ятидесятниці, в день пам'яті прп. Феодора Студита, Преосвященний єпископ Вінницький і Брацлавський Михайл прибув у село Кам'яногірка Жмеринського благочиння на запрошення настоятеля храму св. **арх.** Божого Михайла прот[оієрея]. Олега Бабака. [...] Після літургії владика очолив молебень до св. **арх.** Михайла у співслужінні духовенства
[Сайт УПЦ КП, 2013].

архх. –

- 1) архангели, -ів,
 - 2) архістратіги, -ів,
- ім., ч., мн.

На іконі зображено свв. **архх.** Михайла й Гавриїла.

ПЕРЕЛІК НАЗВ ЧИНІВ СВЯТОСТІ З ВІДПОВІДНИМИ СКОРОЧЕННЯМИ

- апóстол, -а,
ім., ч., одн.
– **ап.**
- апóстоли, -ів,
ім., ч., мн.
– **апш.**
- архánгел, -а,
ім., ч., одн.
– **арх.**
- архánгели, -ів,
ім., ч., мн.
– **архх.**
- архістратíг, -а,
ім., ч., одн.
– **арх.**
- архістратíги, -ів,
ім., ч., мн.
– **архх.**

- безсрібник, -а,
ім., ч., одн.
– **безср.**
- безсрібники, -ів,
ім., ч., мн.
– **безсрр.**
- [безсрібниці], -ць,
ім., ж., мн.
– **безср.**
- [безсрібниця], -і,
ім., ж., одн.
– **безср.**
- благовірна, -ої,
прикм., ж., одн.
– **блгв.**
- благовірний, -ого,
прикм., ч., одн.
– **блгв.**
- благовірні, -их,
прикм., ч., ж., мн.
– **блгвв.**
- блаженна, -ої,
прикм., ж., одн.
– **блж.**

SUMMARY

Myronchuk O.

Dictionary of abbreviations of ranks of holiness in the Ukrainian language / Kyiv Orthodox Theological Academy of the Ukrainian Orthodox Church Kyiv Patriarchate ; Institute of the Ukrainian Language at the National Academy of Sciences of Ukraine ; compiler: Myronchuk Oleksandr ; [science editor: Yermolenko Svitlana]. – Kyiv : Publishing Department of the Ukrainian Orthodox Church Kyiv Patriarchate, 2013. – 108, [4] p.

Ranks of holiness (ROH) is one of the semantic groups of the Ukrainian lexis or a thematic group of terms that is part and parcel of a large and complicated system of religious terminology of the Ukrainian language.

The ROH are special linguistic categories to distinguish saints when they are canonized and worshiped according to the nature of their life activities (Christian deeds) and a religious and social status during their earthly life. Every saint belongs to this or that rank of holiness, which are often used in an oral religious tradition, and

correspondingly this is the reason why they are used as abbreviations in the written form. The tradition to abbreviate ranks of holiness dates back yet to the Old Slavonic language.

The dictionary includes about 70 commonly accepted notational abbreviations, which are traditional for the religious style of the contemporary Ukrainian language. The abbreviations are expended, provided with a grammar description and examples of their use, that mainly demonstrate the level of contemporary development and the numerical composition of the thematic group of terms related to a "rank of holiness".

This book is the first attempt to collect and compile the most actively used abbreviations of the ROH in the Ukrainian lexicography.

The dictionary sources were menologies, religious and non-religious texts taken from printed editions and digital sources (from the Internet), that included abbreviations of the ROH typical for the religious texts in the Ukrainian language, especially those belonging to the liturgical, scientific and liturgical, publicistic sub-style.

The RON can be of various word-building types that influenced their written abbrevia-

ЗМІСТ

Передмова	5
Джерела	30
Скорочення (в ремарках)	41
Українська абетка	42
Словник	43
Перелік назв чинів святості з відповідними скороченнями	89
Summary	101

Наукове видання

Мирончук Олександр Якович

**СЛОВНИК СКОРОЧЕНЬ НАЗВ
ЧИНІВ СВЯТОСТІ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ**

Переклад англійською
мовою – В. О. Малій

Коректор – Л. Д. Стефанович
Верстальник – М. В. Ярмусь

М – 64

Мирончук О. Я.

Словник скорочень назв чинів святості в українській мові / Київська православна богословська академія УПЦ Київського Патріархату ; Інститут української мови НАН України ; уклад.: Мирончук Олександр Якович ; [наук. ред.: Єрмоленко Світлана Яківна]. – К. : Видавничий відділ УПЦ Київського Патріархату, 2013. – 108, [4] с.

ISBN 978-966-2779-11-0

Словник містить традиційні для релігійного стилю сучасної української мови графічні (умовні) скорочення назв чинів святості з їх розшифруванням, граматичною характеристикою та прикладами функціонування, які переважно відображають сучасний стан розвитку та кількісний склад тематичної групи термінів «чин святості».

Призначений для широкого кола фахівців-користувачів – теологів, релігієзнавців, авторів та редакторів текстів, журналістів, філологів, викладачів, учителів, аспірантів, студентів, учнів та всіх, хто вивчає українську мову та цікавиться нею.

УД К 811.161.2'373.2:27-36

ББК 81.2 Укр-4:86.372

Підписано до друку 25. 12. 2013 р. Зам. № 0214092.

Папір офсетний. Друк офсетний
Формат 70х100/32. Наклад 500 прим.

Видавничий відділ

Української Православної Церкви Київського Патріархату

01004, м. Київ, вул. Пушкінська, 36

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру ДК № 1995 від 27. 10. 2004 р.

ISBN 978-966-2779-11-0

9 789662 779110

Віддруковано у видавництві

«Преса України»

03047, м. Київ-47, пр. Перемоги, 50

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 310 від 11. 01. 2001 р.